

SEGONA PONÈNCIA: FUNCIO SOCIAL DE LA MEDICINA

ORIOL CASASSAS

Justificació

Recentment, a París, ha estat creat el Moviment Universal de Responsabilitat Científica; a Bolonya, s'ha celebrat el Congrés de l'Associació Mèdica Internacional per a l'Estudi de les Condicions de Vida i de Salut al voltant del tema «La responsabilitat social de la medicina»; els treballs del darrer Congrés mèdico-social protestant de llengua francesa, a Lausana, duïen per lema «Quina medicina demà? Per a quin home?»; a Brusselles ha estat constituït el G.E.R.M., Grup d'estudi per la reforma de la medicina. Aquests exemples —i d'altres, que farien la llista inacabable—, mouen a l'esperança. Per a tot arreu sorgeixen grups i veus que proclamen la conveniència —la inajornable conveniència— d'aprendre a mirar la medicina amb ulls dels nostres dies. I s'esforcen perquè així vagi essent mirada, cada vegada d'una manera més unànime.

Els ulls dels nostres dies s'han adonat que la recerca de la salut ultrapassa la terapèutica i la profilaxi de les malalties i que reposa essencialment damunt l'obtenció de les condicions de vida i de treball més favorables al desenvolupament integral de l'home. Hem deixat enrera els temps del metge que podia abstenir-se de conèixer les nocions essencials de l'ecologia i de la sociologia. Avui cal que el metge sigui capaç de descobrir les relacions intenses i molt sovint amagades que existeixen entre el fenomen biològic i els fenòmens polítics i socials. Avui ha fet irrupció un concepte nou en biologia, el de la política de la salut o —millor encara— el de la política de la vida.

Les coses en aquest terreny, els metges no poden pretendre d'aportar les solucions ells sols. La política de la salut o la política de la vida ha passat a ésser un afer col·lectiu. El metge contribuirà amb el seu esforç —portarà el seu combat— *com un de més*, al costat del sociòleg, de l'urbanista, del psicòleg, del pedagog, del polític... i al costat de l'home. O millor, com un home més. I aquesta nova i noble situació caldrà que la mantingui despullat de vanitats sacerdotals, sense guardar distàncies, vestit només amb la suficient i digníssima condició de simple treballador de la salut.

Quan, tots junts, ens enforcem a possibilitar el desenvolupament integral de l'home, cal que no oblidem que el concepte de desenvolupament no és únicament un concepte quantitatiu. És també —i potser, sobretot— una noció que enclou uns aspectes qualitatius; hi ha una cosa —inalienable i imperiosa cosa— que té per nom *la qualitat de vida*.

No cal que el metge es comporti com aquells estudiants de Roma que en el curs d'una vaga es dirigien al poble dient «no us donarem bàlsams per als vostres bronquis, perquè heu de respirar aire pur; no us donarem hepatoprotectors per al vostre fetge, perquè hauríeu de menjar aliments no sofisticats...». No cal. Però sí que cal que el metge fugi de la resignació o de la conformitat passiva amb el paper molt general d'instrument —quan no d'agent— d'un sistema o d'una estructura injustos. Moltes vegades injustos i —en el millor dels casos— miops, almenys.

Aquestes qüestions —com totes les coses humanes— són complexes i enrevessades. Igualment com la interpretació de nocions tan antigues i aparentment simples com justícia, amor, llibertat. O llurs complements solidaritat, responsabilitat. Però llur complexitat no ens eximeix d'encarar-nos-hi; fins i tot, potser ens hi obliga. Sigui com sigui, ens sembla segur que és convenient que ho fem i que ens pot ésser saludable. Sortim, els ciutadans de la nostra concreta geografia, d'una llarga nit i ens cal recuperar el temps perdut. Dèiem, al començament d'aquesta justificació, que a múltiples bandes hi ha homes que aprenen a veure la medicina amb ulls dels nostres dies i que llur gestió mou clarament a l'esperança; nosaltres, amb aquesta ponència sobre «Funció social de la medicina», ens hem proposat —i el temps dirà si hi hem reeixit— de desbrossar el camí de la nostra esperança. I ens ha semblat escaient, i potser ineludible després de tants anys de forçats silencis— de fer-ho en el marc del Desè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana per mirar de contribuir a —com diu Josep Ferrater i Mora— «testimoniar una veritat oblidada de tan sabuda: que tots estem embarcats en la mateixa aventura. O en la mateixa desventura —que sobre aquest punt, com deia Don Quixot a propòsit de Dulcinea, “hi ha molt a discutir”».